

7. Egoff Sh. *Worlds Within: Children's Fantasy from the Middle Ages to Today* / Sh. Egoff – Chicago: ALA, 1988. – P. 134.

8. Swinfen A. *In Defense of Fantasy: A Study of the Genre in English and American Literature since 1945* / A. Swinfen – Boston: Routledge and Kenan Paul, 1984. – 253 p.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент О. Я. Кресан

МОЖЛИВІ СВІТИ ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Ю. М. Музиченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Сучасні дослідження семантики художнього тексту зосереджуються, зокрема, на проблемі багатовимірності подання навколишньої дійсності в художньому просторі твору. У цьому аспекті актуальною є теорія можливих світів [2, 139].

Г. В. Лейбніц першим ужив термін «можливі світи» та розвинув ідею їх створення у своїх працях «Теодіцея» та «Монадологія». Дослідник вважав, що розум Бога є безкінечним та існує поза часом та простором і, що всі можливі світи – це лише ідеї або уявлення, котрі існують у думках всюдисущого Бога, а світ, в якому ми живемо, – це обраний Богом реальний світ, де все перебуває у гармонії [див. 5, 145].

Сучасна теорія можливих світів є адаптацією вчення Г. В. Лейбніца, яку розробили філософи аналітичної школи С. Кріпке, Д. Льюїс, Н. Решер, Я. Хінтікка як засіб для розв'язання проблем формальної семантики [там само]. Спираючись на вчення Г. В. Лейбніца, Я. Хінтікка визначає можливий світ як можливий стан справ або можливий хід подій щодо суб'єкта, який перебуває в реальному світі та проектує своє «я» в інші ментальні світи [див. 4, 128]. Інакше кажучи, реальність є певним всесвітом, який складається з великої кількості різноманітних елементів. У цьому Всесвіті існує відповідна ієрархія (створений складний елемент, який є центром системи по відношенню до всіх інших простих елементів). Утворена структура визначається як «модальна система» або «М–модель». Реальний світ постає центральним елементом, а все, що знаходиться поза його межами, належить до можливих світів. Будь-який можливий світ повинен бути пов'язаний із центром, тобто реальним світом, за допомогою певного доступного зв'язку [4, 128-129].

Теорія можливих світів, що виникла в межах логіки та математики, у лінгвістиці та поезії перебуває у стадії розробки [2, 139]. Тож, науковці постулюють існування можливих світів у художньому тексті. Вони не існують окремо, а є взаємопов'язаними, співіснуючи або взаємодіючи один з одним. Взаємодія світів припускає порушення меж між ними, яке відбувається через фокуси взаємодії – суб'єктно-об'єктний і просторово-часовий. Ці фокуси є складниками гетерогенного світу тексту, через які відбувається взаємодія внутрішньотекстових світів. Взаємодія текстових світів через просторово-часовий фокус характеризується неоднорідністю часу, його циклічністю, порушенням локально-темпоральної єдності, що призводить до навмисно створюваної невідповідності між реаліями текстового світу й об'єктивного світу. Взаємодія світів через суб'єктно-об'єктний фокус передбачає перетворення, у результаті яких суб'єкт (об'єкт) одного світу тексту набуває властивостей, характерних для суб'єктів (об'єктів) іншого текстового світу. Таке перетворення відбувається зазвичай через контактера – суб'єкта одного з текстових світів [3, 11-12].

Можливий світ художнього тексту як унікальний конструкт має власну складну ієрархічну структуру, яка може бути представлена як триярусне утворення. Його

нижчий ярус складають мікросвіти персонажів, тобто світи, де існують окремі персонажі зі своєю індивідуальною особистістю, поведінкою, характером тощо. Їх більша чи менша розгалуженість залежить від місця, яке персонаж займає в сукупності взаємодіючих мікросвітів – макросвіті, або сюжетній лінії, яка виходить на другий ярус. Відносно невеликі за обсягом твори зазвичай обмежені однією сюжетною лінією, тобто складаються з двох ярусів. Більші за обсягом твори, які репрезентують декілька макросвітів сюжетних ліній, можуть бути розглянуті як мегаструктури [6, 6]. Тож, співіснування світів у текстовому всесвіті віддзеркалюється в художньому тексті у формі своєрідної мозаїчної структури. Ця структура інтегрує в собі кілька можливих світів художнього тексту, які в процесі взаємодії складають єдине ціле [1, 54].

Таким чином, застосування теорії можливих світів для дослідження образів художніх текстів дозволяє всебічно проаналізувати образи персонажів твору та відстежити еволюцію їхнього характеру.

Список використаної літератури:

1. Кагановська О.М. Можливі світи і наратив крізь призму текстових концептів (перекладознавча проблема) / О.М. Кагановська // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету. – 2014. – № 2. – С. 52-57.
2. Каратеева Г.М. Можливі світи крізь призму світопороджувальних операторів / Г.М. Каратеева // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – №10. – с. 139-141.
3. Короткова Л.В. Семантико-когнітивний та функціональний аспекти тестових аномалій у сучасній англійській художній прозі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Л.В. Короткова. – К., 2001. – 23 с.
4. Котовська О.В. Типологія можливих світів у когнітивній лінгвістиці / О.В. Котовська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2015. – № 13. – С. 127-135.
5. Миколайчук Н. Теорія можливих світів у художньому просторі новели Ф. Кафки «Перевтілення» / Н. Миколайчук // Studia methodologica, ISSN 2307-1222. – 2014. – № 3. – С.145-151.
6. Обелець Ю.А. Темпоральна структура можливих світів художнього тексту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Ю.А. Обелець. – Одеса, 2006. – 21 с.

Науковий керівник: к.філол.н., доцент Д. М. Павкін

АРХЕТИПНИЙ ОБРАЗ ПТАХА В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРАХ

Я. С. Свириденко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Уперше поняття «архетип» було використано швейцарським психіатром К. Г. Юнгом у 1919 р. Цим терміном видатний учений позначав первинні вроджені структури колективного несвідомого, психічний «осад» повторюваних життєвих ситуацій, завдань і переживань людини.

Термін «архетип» не лише надійно закріпився в сучасному літературознавстві, але й набуває все більшого застосування і змістового наповнення. На основі вчення К. Г. Юнга літературознавці вибудовують власний термін «літературний архетип», розуміючи під ним повторювані образи, сюжети, мотиви у фольклорних і літературних творах [4, 40]. Моделі літературного архетипу визначаються як «мандрівні» сюжети і образи. Тож розрізняють юнгівську психологічну концепцію архетипу як відтворення позасвідомого першообразу індивідуальною свідомістю та власне літературне поняття архетипу, який формується в надрах світової чи національної літератури у формі образу-архетипу, мотиву-архетипу, сюжету-архетипу [3, 63]. Сьогодні архетип розглядається багатьма літературознавцями як універсальний символ, який може